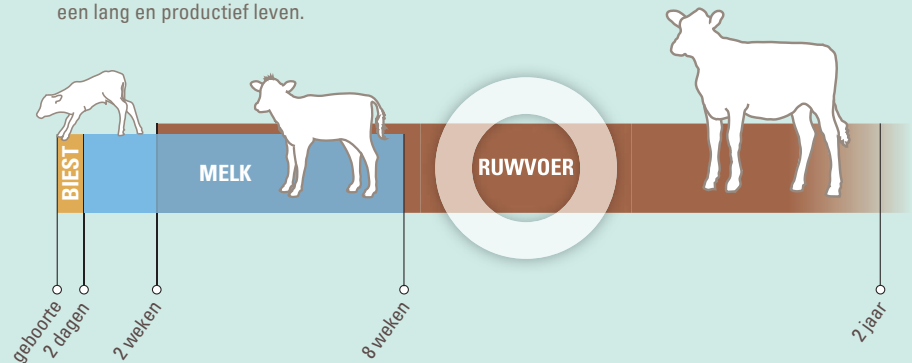

Insemineren op 14 tot 15 maanden leeftijd betekent een gewicht van 375 kilo en dus 900 gram groei per dag. Een stevige ambitie die eisen stelt aan het rantsoen, met extra aandacht in de puberteit.

tekst **Alice Booi**

Ruwvoerperiode

De ruwvoerperiode in de opfok kenmerkt zich door een maximale groei. Daarna breekt een fase aan van afremmen om de pinken voor te bereiden op drachtig worden en afkalven, op weg naar een lang en productief leven.

Puberteit vraagt terugschakelen naar minder intensief rantsoen

Van groei naar vruchtbaarheid

Als kalveren nog maar pas geboren zijn, kunnen ze meteen kennismaken met ruw- en krachtvoer. Een beetje hooi in het hok en wat krachtvoer of muesli erbij. Als het aan de opfokspecialisten ligt, blijven hooi en brok de eerste vijf tot zes maanden van het kalverleven in het rantsoen. Vooral vanwege het voorkomen van een besmetting met para-tbc. 'Bovendien zorgt hooi voor pensvolume en ontwikkeling van de pensspier, krachtvoer is nodig om de penspapillen te stimuleren', geeft jongveespecialist Edwin van Werven van De Heus aan, terwijl hij cijfers uit het jongveeopfokplan van De Heus met duizend kalveren erbij haalt. 'Uit de lineaire beoordeling van de bedrijfsinspectie blijkt dat deze kalveren als vaars 7 procent meer inhoud hebben dan kalveren die niet met hooi zijn opgefokt.'

Als krachtvoer adviseert Van Werven licht verteerbaar krachtvoer met veel zetmeel. 'Dat vormt propionzuur en stimuleert de groei van de penspapillen.' Het betekent al gauw 2,5 tot 3 kilo krachtvoer per kalf per dag, met een totaal van 17 procent eiwit in het rantsoen. Opfokspecialist Marco van Boheemen van Agrifirm adviseert liever luzerne naast onbepert brok. 'Het is constanter van samenstelling dan hooi, bevat genoeg eiwit en weinig suiker.' Luzerne is een goed alternatief, geeft jongveeopfokspecialist Albert Hilbrands

van ForFarmers Hendrix aan. 'Mits de jonge kalveren dagelijks verse luzerne krijgen, anders eten ze de ene dag structuur en de andere dag alleen eiwit met kans op dunne mest. Hooi is gemakkelijker voor veehouders.'

Naast structuur en smakelijkheid mag het rantsoen de eerste vier maanden niet te veel suiker bevatten, noemt Hilbrands nog extra. 'Te veel suiker werkt laxerend. Hoe ouder kalveren worden, hoe gemakkelijker ze suiker kunnen verwerken.' Te veel suiker is vaak een probleem bij voedingsdiarree, geeft Van Boheemen aan. 'Waar vroeger te veel eiwit als oorzaak werd gezien, is nu duidelijk dat te veel suiker diarree veroorzaakt.'

Melkveerantsoen ter discussie

Vanaf vijf maanden kan er overgestapt worden op graskuil, met een hogere energiedichtheid, om zo 1000 tot 1200 gram groei per dag te halen. 'Een melkveerantsoen is te zwaar, te veel "boerenkool" en bevat over het algemeen te weinig eiwit', geeft Van Werven aan.

Hilbrands vindt dat bepaalde koeierantsoenen juist wel goed passen. 'De energiedichtheid van een melkveerantsoen is hoog. Dat past goed bij jongvee met een kleine maaginhoud. Voorwaarde is een hoog drogestofgehalte en een rustige verteerbaarheid.' Izak van Engelen van ABZ Diervoeding onderschrijft dit: 'Qua structuur, energie en eiwit past het koeierantsoen perfect.' Maar niet iedereen heeft een voermengwagen, erkent hij. 'Kijk wel uit met herfstkuilen. Pinkenkuil zeggen veehouders dan, maar dat zijn ze absoluut niet. Ze zijn te nat, te slap en hebben te weinig suiker.' Voor bedrijven met een ruwvoertekort is er een goed alternatief: stro en krachtvoer. 'Succes is eigenlijk gegarandeerd. Dan heb je ook nog eens voldoende mineralen en zeker geen vervetting.'

Tot een leeftijd van acht tot negen maanden kan de groei eigenlijk niet gek genoeg gaan. Eruit halen wat erin zit, luidt dan het motto. Hilbrands adviseert een rantsoen van 950 vcm en 17 procent eiwit. 'Voer eventueel wat soja bij als het

Tabel 1 – Advies ruwvoerperiode opfok

veevoerfabrikant	start ruwvoer	% eiwit tot 9 mnd.	% eiwit na 9 mnd.	% eiwit na dracht	groei	inseminatiemoment
De Heus	zo snel mogelijk	17	16	15	900 g/dag	370-380 kg
Agrifirm	zo snel mogelijk	18	15	15	5 cm/mnd.	1,30-1,40 m hoogte
ForFarmers Hendrix	zo snel mogelijk	17	15-16	14	900 g/dag	375-400 kg
ABZ Diervoeding	zo snel mogelijk	16	14	14	850-900 g/dag	1,30 m hoogte

Rond de leeftijd van 9 maanden verandert de stofwisseling en dat vraagt ook een rantsoenaanpassing

rantsoen met kuil en brok te weinig eiwit bevat', geeft Van Werven aan. 'Liever soja dan raap, want dat is een betere kwaliteit. Het gaat vaak maar om 150 of 200 gram per dier en dat is relatief de goedkoopste groei zonder dat de dieren vervetten.'

Afremmen in puberteit

De lastigste tijd in de jongveeopfok noemen de specialisten de puberteit. De stofwisseling van de kalveren verandert

rond de leeftijd van negen maanden. Ze worden vruchtbaar en daarmee krijgen ze ook aanleg voor vetaanzet. 'Daarmee neemt de kans op dracht af. Vervetting en een eiwitoverschot kunnen in de puberteit leiden tot verminderde vruchtbaarheid', noemt Hilbrands als mogelijke problemen. 'Aan de andere kant wil je wel dat de skeletontwikkeling blijft doorgaan, dus zorg voor een goede vemei-eiwitverhouding.'

Van Werven: 'Veehouders moeten hier

eerder schakelen, er wordt te lang te hard doorgevoerd.' Het advies is verdunnen naar 850 vem en 15 procent eiwit. 'Rond de leeftijd van één jaar kan de krachtvoergift naar nul.'

Van Engelen is voorzichtig met eiwit. 'Ik zie liever 14 procent in het rantsoen. Te veel eiwit werkt negatief op de eicelkwaliteit.' Hij heeft de ervaring dat de pinken dan ook de tocht minder goed laten zien. 'Voor je het weet ben je weer een maand later. Daarom adviseren we ook om bij dertien maanden al te beginnen met insemineren.'

Bij ABZ Diervoeding werken ze voor het bepalen van het beste inseminatiemoment het liefst met de hoogtemaat. 'Je moet een pink beoordelen op glans, conditie en pensontwikkeling. Het moet geen gemest dier worden met veel kilo's', legt Van Engelen uit. Agrifirm onderschrijft dat. 'Kleine, vette dieren halen de kilo's wel, maar dat wil je niet. Aan de andere kant zijn er ook sterk ontwikkelde, maar jongere pinken die je juist wel wilt insemineren', licht Van Boheemen toe. 'We beoordelen de jongveeopfok op groei in hoogtemaat. Daarmee krijg je ook nog eens meer uniforme koppels.'

Afhankelijk van de genetische basis van de veestapel varieert het beste moment van insemineren bij 1,30 tot 1,40 meter. 'Met een krijtstreep op de stalmuur is in één oogopslag te bepalen of een pink geïnsemineerd kan worden.'

Weidegang na dracht

Uiteindelijk heeft de drachtige pink een conditiescore van 2,5 tot 2,75, weegt ze tussen 370 tot 400 kilo bij inseminatie en heeft ze een borstomvang van 164 tot 165 centimeter. Pas dan is ook weidegang een optie, vindt Van Werven. 'Wanneer je wilt dat de pinken op 24 maanden kalven, past weidegang niet in de eerste 15 maanden. Bovendien is opstallen makkelijker met de tochtdetectie én economisch gezien aantrekkelijker.'

Enmaal drachtig luidt het rantsoenadvies: probeer de conditiescore gelijk te houden met een transitierantsoen, geeft Hilbrands aan. Met 15 procent eiwit en 850 vem, aldus Van Werven. 'De ontwikkeling van de pink en het embryo zijn afhankelijk van eiwit', zegt ook Van Boheemen. 'En huisvest de laatste twee maanden voor het kalven de pinken bij de droge koeien', voegt Van Engelen toe. Het doel is kalven op 24 maanden, 570 kilo gewicht en een hoogtemaat variërend van 1,42 tot 1,50 meter. Klaar voor een lang en productief leven. |

Tegen ibr enten: minder luchtwegproblemen

Sinds de verplichte enting tegen ibr in Vlaanderen signaleren de dierenartsen praktijken er minder problemen bij kalveren met luchtweginfecties, aldus Evelien Forrez van DGZ. 'We zien ook dat entingen tegen pinkengriep en bvd opgang vinden en daarmee verhoogt de weerstand van de dieren.'

Luchtwegproblemen behoren overigens bij oudere kalveren – met name in het najaar – nog steeds tot de meest

schadelijke ziekten. Volgens Forrez luidt het advies om stress en weerstandvermindering te voorkomen, want juist bij stress of verminderde weerstand kunnen ziekteverwekkers toeslaan. In de huisvesting is het bovendien belangrijk dat er een scheiding van leeftijden is. 'Kalveren van twee weken mogen geen neus-aan-neuscontact maken met kalveren van drie maanden oud', voegt Forrez nog toe.